

Geloodi Sappo e Jeedidi e Bibbe Worbe Bilaali

Les fils de Bilaly et leurs dix-sept chameaux

Wadii sahaa e nder sahaaji, sukaaɓe tato ndonii
 e baaba mum'en geloodi. Mawniraado oo ina
 wi'ee Hammadi, dewiro makko oo ina wi'ee
 Sammba, keddiido oo wi'etee ko Demmba.
 Sukaabe ɓee kala, ina mbeli yii'de, nde tawnoo,
 ko ɓe yontaabe. Moni e maɓɓe fof, so a ndaarii
 dum maa a yi' e mum jimme neddo mawdo mo
 ndaartataa oo. Alaa ko woni haajuuji maɓɓe, so
 wonaa no ɓe kisniri geloodi maɓɓe dii. E ɓena
 ndewi tan e geloodi maɓɓe, pucci maɓɓe tati e
 golloobe maɓɓe, eɓe njaha e nder jeereende,
 eɓe mbada yeeso ɓuri. Faayiida lappol maɓɓe
 noon, ko won mo ɓe tinndinaa, mbele oon ina
 fecca ɓe ndonu, mo baaba maɓɓe daldi ɓe oo,
 hono geloodi dii. Baaba maɓɓe wi'inoo
 Hammadi, nde tawnoo ko kañum woni afo, ɓam

feccere geloodi dii. Sammba maa bam tataɓal ngal, e Demmba ko kam woni koddaajo, ina foti heɓde jeenaɓal geloodi di. Kono baaba maɓɓe ɗaldi ɓe, ko sappo e jeedidi ngelooba – feccere, walla tataɓal, hay so jeenaɓal sappo e jeedidi ngelooba waawaa wonde. Feccude ndonu maɓɓe oo ina tiidi.

Ndeen ɓe ndewii yahde, ɓe njahi haa naange hartunge fiyi e maɓɓe; Demmba wi'i mawniraaɓe mum: “Miin dey, ɗoo ɗo ngon mi, mi tampi no feewi, tee mi heyɗii.”

Hammadi wii': “Jooni kay, keɓen les lekki poofto ɗen, ñaam en, caggin en ataay; so en ngaynii njah en.”

Ɓe kawri e ngoon miijo. Ɓe keɓi lekki mawki e daande laawol, julaŋkoobe, ɓee kaɓɓiti donje

maɓɓe. Pucci maɓɓe ngoni e ñaaltindaade coppoyyi, geloodi ne mbadda buraa waawde bellaade, golloobe ina ndarii ina cura.

Hammadi haɓɓiti donngal mum, nde tawnoo ko doon ñaamde ndee woni. O yaltini gila e tamarooje kecce, uurde, bodeeje coy, gerte, teewu joordo, warga e suukara, fof o badini. Be ngoni e ñaamde ebe njeewta mbelamma e cadeele lappol maɓɓe.

Ndeen be ngasnii ñaamde e yarde ataaye, be pooftiima seeda, Sammba wi'i: "Jooni kay ummee njahen, mbele eden keɓoya Nammarel hade naange mutde.

Be ngimmii, be njahi. Doon daabeeje dee caltii yahde haa woni, sabu oon nokku, ina samori nokkuuji keewdi. Be ngardini pucci maɓɓe

geloodi dii ndewi heen, golloobe ina tayi looci
ina kartoo geloodi di.

Laawol ngol juutii, be kebtii julaŋkoobe ina
ndoondi caawli mum'en. Be calmini julaŋkoobe
bee, haa sadi joofii; heen gooto wi'i sukaaɓe
Bilaali bee: "Alaa ngelooba nji don e laawol he?"

Demmba wi'i: "Alaa! Won ngelooba ngora, min
nji' heen yitere wootere ko dokkere, min nji ba e
daande laawol ngol, e ba dura bannge ñaamo."

Godɗo oo wi'i maa taw hudo koo heedti ko
bannge ñaamo.

Sammba wi'i: "Aan kay sifaa mo ndokku daa oo,
ko sifaa ngelooba men, ngoowba yahde ina
daaso caggal ba!"

Hammadi wi'i: "Ngelooba ba men baa kay ko
njarla!"

Kambe julankooɓe bee, ɓe cikkitii haala sukaaɓe
 bee, sabu sifaa o ina nanndi e majjere maɓɓe
 ndee. ʼBe njokki laawol, kambe fof, eɓe njaha,
 eɓe njeewta, kono julankooɓe bee koolaaki
 sukaaɓe bee hay seeda. Ndeen ɓe njahii haa
 naange mutii e dow maɓɓe; ɓe mbi' yoo ɓe
 kaɓɓiti donle maɓɓe dee, ɓe pooftoo.

Nde sukaaɓe bee nji julankooɓe bee kaɓɓiti
 donle mum'en, kambe ne ɓe kaɓɓiti donle
 maɓɓe.

Gollooɓe nana taarii geloodi ina njobbini no
 joowe ceenal, pucci ina ndarii, joom en donle
 nana kuɓɓi pooyon mum'en; ɓe heen ina
 tuggii, ɓe ina ngajjiti, heddoraabe softeende
 bee, nana njoodi ina njeewta.

Nde yahnoo haa jeewte maɓɓe mbeli, gorko mawɗo e nder julankooɓe bee; mo teeleende, hoore murlere, mawnde no loonde jamaa, ñiiye caafiide, de goro wojjini no tamaate, ñeemitiide mo weeɓaaka mooso, wi'i: "Onon sukaaɓe! Mbi' don noon ngelooba nji don baa, hono wa'i?"

Hammadi wi'i: "Baaba! Onon ngelooba mon baa, ko ɗokka, walla?"

Mawɗo oo wi'i: "Ahaa!"

Demmba wi'i: "Hay minen dey, amin njogii ɗokka; tee baan yahata ko ina daaso caggal geloodi, sahaa fof ko maa gooto e amen ruttina puccu mum refta e mabba ina sogga."

Mawɗo gorko oo wi'i: "Ngoppen kaa haala! Ndee majjere, wonaa yi'teteende."

Mawdo goddo oo wi'i: "Hey! Bee be kaalantaa en ko laabi, kono so en njottiima Nammarel, maa laab."

Gorel dabbel pamarel semmbe, ngel gaabbule naattude, kinel naddel, gite puttiniide ngel wi'i: "Hey! Aan sehil am mbele wonaa ko piyowel ceede ngel mbi'ataa, maa laab? So tawii ko ngeel, hay batte, ngel waawaa."

Mawdo gorko oo, hono Buubu wi'i: "Abdul! Wallaay, ngeel gorel ina yi'a ceede. Diiwaan oo fof ina mana ngel e anndude ceede."

Gorel nayewel ngel wi'i: "Buubu! Wallaay so wonaa fenaande, alaa ko ngel waawi. Duum ko miin Abdul wi'i maa noon. Aan Buubu! Miin heccu maa; bur maa anndunde oo diiwaan, sabu miin mi rewii doo fof, gila kaaye ko kecce!"

Dooro woni burɗo heddoraade cukaagu e julankooɓe ɓee. Dooro wi'i: "Njaafɔ don mi! Onon kecci mi, tiidno dee, hoto poodondiree haala; sabu so ɓooyi tan on ceekondirat wutteeji."

Ɓe njokki laawol, eɓe njaha. Waktuuji ɗiɗi caggal mum ɓe njottii Nammarel.

Buubu wi'i: "Njippo ɗen galle Siidi ceede."

Abdul wi'i: "Holi oon Siidi?"

Buubu wi'i: "Siidi ceede, woni piyoowo ceede, mo mbi ɗaa waawaa hay batte oo. Maa yii' jamaanu mo a meeda yi'de ko mbi'a ɗaa Abdul koo!"

Abdul wii': "Hey! Fooftin yimɓe. Hannde, joom goonga heewaani bateede! Joom goonga dogete, sabu wi'etee ko kaangaado."

‘Be njottii galle Siidi ceede, be tawi jamaanu ina
 heewi tep e galle he. ‘Be calmini, be njoodii.
 Sukaabe Bilaali bee kam, en ne, naati njoodii,
 mbele yeewa so tawii ko peccoowo ndonuuji
 woni doo, sabu ko duum woni haaju mum’en.

Ndeen sukaabe bee, nji’ naat – yaltu mo yimbe
 bee mbadata hakkunde dinngiral galle e cukkel
 Siidi ceede, tee jaltudo cuurel ngel fof, so be
 kediima haala mum, alaa ko be nanata so
 wonaa: “Ko ngel gorel waawi ceede, maa cikkaa
 ko o kaalanaado walla nii ko o tawaado”.

Hammadi Bilaali wi’i miñiraafe mum: “Hey! So
 on mbaawi ngaron njahen gila ceede makko dee
 poodaani en, o fawa en ngelooba; taw enen woni
 haaju men ko peccoowo ndonu.»

Sammba wi'i: "Miin e hoore am ko duum wonnoo miijo am. Njahren!"

Demmba wi'i: "Laabaado ndonu no yahrata kay, gooto mo nan den haala mum Beelel Gawdi oo. Ndeen noon tawde en badiima, karto dee mbele eden njofoya."

Be kartii geloodi. Geloodi nana ndoga, koyde ina piipiitondira, yongngooje ina mbada yah too-ar gaay, pucci ina ndoga ina kurba, moni e maɓɓe fof, ina dampa koyde ina yolbini taltali, golloobe nani ndadii ina ñekka, warñeende ina huuɓtidini balli maɓɓe, maa mbi'aa ko e les tobo be njahata.

Waktuuji didi caggal mum, ina heddii hojomaaji seeda e futuro, be naati wuro Beelel Gawdi. Puccu Hammadi ardii, Demmba rewi heen,

Sammba ina heddodii e gollooɓe ina walla
dum'en surde.

Ndeen Hammadi tellii doon e damal galle
diɗaɓal naatirde Wuro ngoo, weddii daande wi'i:
“Jam ñalli e mon!”

Mawɗo debbo nooti: “Jam ñalli e maa, aan e
wonndiibe maa! Njotto dee!

Hammadi wi'i: “Mbah! Won ceerno min nannoo
e wuro ngoo, jaɓanaaɗo e peccoor ndonu, ko
oon dey min ngari yeewde.

Mawɗo debbo oo wi'i: “On kaalii goonga
sukaabe! On mbirtaaki galle, damal jaajngal,
leeki mawki ina hakkunde galle, so on
paandiima, maa on nan oljo-oljo. Oon oljo-oljo
jeyi dum ko arduɓe hono haaju mo ngardu don
oo.

Hammadi wi'i; "Neene! A jaaraama! Yiiltu puccu maa, Demmba!

Ndeen be nduttitiima caggal, haa be ngarti e damal, ngal mawɗo debbo oo sifinoo ngal, be nani oljo-oljo keewɗo e nder galle oo. Demmba wi'i: « Ko ɗoo tigi debbo oo wi'ata. Oo galle kay seertii e galle Siidi ceede. Miɗo yananaa goonga ina tawee ɗoo. »

Be naati galle oo, be kaɓbitti dimaadi, be njanti e gorol yimɓe ngol; nde tawnoo jamaanu ina heewi, haajuuji ina keewi, yimɓe fof mbaawaa naatdude e waktu gooto.

Hammadi darii ina lemoo haa yi' gorko daɓɓo, mo hinere toowde, gite pamare, waare raneere, yeesaande haa leeɓol fof darorii bannge; o wi'i: «Hay so wonaa yimɓe ina nannda!»

Demmba wi'i: «Ay! A tuggii dey kadi! Mbele won mo njii' daa mo keftin daa? »

Hammadi wi'i: «Ahaa! So ada siftora, hitaande doombi mbaddetee palee-palee e nder paabi, mawdo men gooto dogiino, yalti wuro men, wi'i ina yaha, gila koyde ina ngoodi, sabu doombi dii ngoppataa nguura deey'a. Gila nde o yalti wuro ngoo, alaa do o yi'aa saka do o nanaa.»

Demmba wi'i: "Holi to njii' daa oon mawdo e renndo ngoo?"

Hammadi wi'i: "Yuuntu hoore maa, ndaara yeeso yimbe dido joodiibe hoore too bee."

Demmba yuunti hoore, ndaari, yi gorko oo, wi'i: "Sikke alaa! Oo kay ko baaba Umarel. Mande o woni ceerno, haa o mo ñaawa?"

Hammadi wi'i: "Ahaa! Alla kay alaa ko ronki. Aduna ina juuti koyngal, etee ina heewi wutteeji, kadi mo maayaani tagdaaka!

Demmba wi'i: "Hey! Hammadi, ko a mawni am! Mi yidaa yeddude ma; kono ada anndi o yaawii wonde ceerno."

Hammadi wi'i: "Demmba miñam! Artir hakkille maa! Hoto yeddito baawde Alla dee ina keewi ngasataa. Ko Alla wadi, so ittaani iwataa. So tawii ko o woni e dow mum koo so goonga Alla ina anndi, so fenaande kadi Alla ina anndi."

Nde tawnoo ko ɓe kaalata koo, ɓe ngodɗaano yettaade ceerno. Wa'i kono henndu wutti e nofru ceerno addani dum yeewtere sukaaɓe ɓee, doon tan ceerno yunƴi hoore, gite ceerno mbi'di e gite Hammadi rew!

Ceerno haftii darii, woni e wumbilaade no majjiraado huunde ni. Ceerno weesi jamaanu oo juude yoo njah, golle ngasii hannde.

Jamaanu saaki e nder galle he; moni fof heboyi nokku mo jippinoo e galle oo.

Ndeen yahii haa koyde ndeeytii, Hammadi jaggi junngo Demmba, wi'i: "Jooni njahen, tawoyen mo to suudu makko too; tawde woni eden nganndi mo, maa o wad feere no biltondir den."

'Be njahi, be tawoyi ceerno. Ceerno yi'i be, jabbi be, bismii be. 'Be kaalani ceerno haaju oo caggal calminaali.

Ceerno wi'i: "Haaju mo ngaddu don oo, maa mi ndaar dum janngo."

Sukaabe bee ngummii njahi njoodtoyii to jippunde mum'en ina padi e janngo.

Ceerno heddii e suudu ina miijo no jogori waddude e bee sukaaḃe, sabu omo huli so sukaaḃe bee keḃtinaani mo. Ndeen miijooji keewii e hoore ceerno, o ummii, o yetti satalla ka, o fayi taarorde. Taarorde ndee noon ina cejondiri e cukkel ḃo sukaaḃe bee njippii ḃoo. Sukaabe bee ina ngonni nder cukkel mum'en ina jeewta, ina ndenka daade.

Hammadi wi'i: "Demmba! Ada anndi kam baaba Umarel heḃtinaani hay gooto e men!"

Demmba wi'i: "Hey! Ina waawi nii tawa wonaa kan̄ko; sabu yimḃe ina nannda!"

Hammadi wi'i: "Ko yimḃe nanndi fof, oo kam ko kan̄ko!"

Ndeen ceerno nanii: "Oo kam ko kan̄ko!" Ceerno den̄yii, satalla teḃḃitii e leydi. Ceerno heddii ina

bismoo, ina miiɗoo, ina tuuta e juude ne mooma e yeeso.

Ko satalla kaa denɗii koo, Demmba wi'i: "Hey aan dey caggal cukkel men ngel ina wadi dillere! Yaltu yeewaa ko dum woni."

Hammadi yalti, gite mum e gite ceerno mbaddi rew! Hammadi boccitoraa wi'i: "Haa noon baa Umarel! Ko subaka law, walla? Ceerno diwi marɓii e Hammadi, turii e nofru mum wi'i: "Onon kay ndeeyee tan, onon e heddiibe bee on ngonaa gootum."

Hammadi naatti cukkel wi'i: "Demmba! Lewru alaa faayoore! Ko kanɗo tigi."

Demmba wi'i: "Jooni noon?"

Hammadi wi'i: "Jooni kay, o wii' yoo en njoodo, maa o noddu en."

Ndeen weetii, ceerno noddii sukaaɓe mum wi'i:
 "Onon ko on sukaaɓe am! Sabu miin e Bilaali ko
 kulol heege tan seerndi min. Doombi meedii
 ummaade ladde tan ndaɗani wuro naange e
 hoore. Miin njii' mi ɗum, miiɗo addani mi jonnde
 alaa, sabu battane heege ɓurnge mawnude e
 sahaa Fira-aawna huli ndee halfini Annabi
 Yuusufaa leydi Misira. Ko ɗoo noon Alla fodi
 yoo mi hoɗ, hono no o fodiɗannoo Annabi
 Ibrahiima leydi Kanaana. Alla ko joom baawde,
 ko ɗoo Alla wadi udditaare am. Haaju mon oo,
 ko miin Alla ñaawi yo mi seerndan on ndonu
 mon. Kono paamee, ko ngelooba ngoota tan
 dey haɗata on fecondirde ndonu mon ngu.
 Jooni noon ngelooba am nani ɓeydee e geloodi
 mon ɗii, ngartiran on mi ko heddii.»

Sukaabe bee bami ngelooba ceerno Umarel baa mbatti e ngeloodi mum'en dii, woni be kebii geloodi sappo e jeetati, be njoñii bannge maɓɓe. Hammadi nde tawnoo ko kañum woni afo, bami feccere geloodi dii – duum woni geloodi jeenay. Sammba bami tatabal ngal– duum woni geloodi jeegom.

Demmba ko kam woni koddaajo, bami jeenabal ngal – duum woni geloodi didi.

Caggal nde be ngasni feccude, moni e maɓɓe faltii ko mum, dartorii bannge.

Kaawis jaggi be, nde moni fof faltii ko mum, be nji ngelooba goota ina teeli.

Caggal nde be nji'i ngelooba baa, be mbeltii haa dum wonti jaleede, be njaggi ngelooba baa be nawtani ceerno Umarel. Baan ngelooba ba, be

cikkatnoo ko ngora tawi ko njarla; tee heen
yitere wootere ko dokkere.

Quand ils essaient de diviser dix-sept chameaux en deux, puis en trois, puis en neuf, les trois fils voir qu'il est impossible. Que doivent-ils faire? Ils ont besoin de l'aide d'une personne vraiment sage.

Nde etinoo feccude sappo e jeedifi ngelooba laabi dīfi, kadi laabi tati e laabi jeenayi, sukaaɓe tato ɓee nji'i dum waawa wonde. Hol ko ɓe kaani wadde? Eɓe cokli ballal nedɗo ganndo hono deen gede.